פש א מיי׳ פ״א מהלכות עדות הלכה ד סמג עשין קט: עם מיי׳ פ״ב מהלכות נודות הלכה אי

מוסף רש"י

יוכל באיזו שבוע. של יוכל וחוהדריו מ.) **באיזו שנה.** של שנה. בכמה של שנה. בכמה (שם) בכמה בחדש. בעשרים או בעשרים (שם) על פי שאמרו בכך וכך בחדש, אף על פי כן שואלין להן באיזה יום בשבת היה, לפי שכל השבע הללו באות להביאן לידי הומה ושמא יש עדים להזימן ואין מעלין על לבן חשבון של חדש אם היו אלו עמהן אותו היום במקום אחר, וכששואלין אותן באיזה יום והם אומרים ביום פלוני, מכרים עדי הומה להזימם (שם). באיזו שעה. של ים, שמא אין עדים להזימן אותה שעה (שם). באיזה מקום. שזו היא המועלת להביא את כל החקירות להומה דבלאו הכי לא מתומי (שם). חקירות יודע עדותו בטילה. חקירות מקראי לן ובעינן בכולהו דשבע נפקא ל שתהא יכול להזימן, דהומה כתיבא בהו וכיון ד איני יודע אי אתה להזימו באותה חחירה. וכיון דחי הפשר לקיים בה מלות הזמה בחותו העד בטלה כל העדות ואפילו הן מאה, דאין עדים נעשין זוממין עד שיזומו כולן כדאמרינן במס' מכות (סנהדרין שם). כל עדותן בטלה שבגמרא, הוא והן פטורין (שם). בדיקות. אפילו אמרו כולם אין אנו יודעין, מלות הומה ראויה להתקיים בהן דאין תלויה אלא בחקירות לומר עמנו

רבינו חננאל (המשך) אדת משעה שניה של יום שביעית עד שעה י״א של יום, יהבינן להו לר' מאיר שתי שעות חסר משהו, ולר׳ יהודה שלש שעות חסר משהו, כיצד לר׳ יהודה אם יעידו בשעה שניה של יום, צריכין י המזימיו להעיד כי עמנו . הייתם משעה שניה עד סוף שעה רביעית, ואם יעידו ואם יעידו בשעה ד' יאמרו עמנו הייתם משעה שניה עד שעה ששית, כשם שיש לומר טעו לפניהם ג' שעות למתלי בטעות תלינן ולא קטלינן, אלא אם [']יעידו . המזימין שהיו עמהן כדי

הייתם באותה שעה במקום

אלא אמר רכא לדכרי ר' מאיר אדם מועה כ' שעות חסר משהו. ואם תאמר א"כ אחד אומר בג' וא' אומר בה' אמאי עדותן בטילה נימא דעובדא ברביעית הוה וי"ל דסבר רבא דאין לתלות

עדותן בטילה אילו דייקת בהני סהדי דילמא האי דקאמר בג' בסוף ג' אוש לומר דלהחמיר ולקיים עדותן לא בדקינן להוב:

באיזה יום. תימה כיון דכבר כיוונו יום אחד לחדש למה

למשיילינהו באיזה יום והלא אפי׳ לא כיוונו איזה יום ה"ל חוזרין ומגידין ואין יכולין לחזור בהם אחר כדי דבור ויש לומר כיון דז' חקירות ילפינן מקראי בפרק היו בודקים (סנהדרין דף מ'.) לרי׳ שלא יכחישו זה את זה ושלא יכחישו את עלמן ג א"נ נפקא מינה לאחד אומר בב׳ בחודש ואחד אומר בג׳ ד כדפרישית: לרבי מאיר יהבינן להו מתחילת שעה ראשונה עד סוף ה'.

הקשה ריב"א אמאי לא נתלה הטעות במזימים הוכשאומרים המזימים עמנו הייתם עד סוף ה' נאמר שטעו וקרו לד׳ ה׳ והמעשה היה בה׳ו ולא יהיו מוזמים בכך ונהי שהעדות מוכחשת היא שהרי אותו שאמר שתים לא היה יכול לטעות עד ה' מ"מ מוזמים לא יהיו ואור"י דלא תלינן הטעות כלל בשני עדים כדפרישית לעיל:

וחד מינייהו קמעי שעה ומשהו אזל רב הונא בריה דרב יהודה אמרה לשמעתתא קמיה דרבא אמר ומה אילו דייקינן בהני מהדי דהאי דקאמר שלש בתחלת' שלש והאי דקאמר חמש בסוף חמש והויא עדות מוכחשת ולא קטליגן ואגן ניקום ונקטיל מספקא ורחמנא אמר וושפטו העדה יוהצילו העדה אלא אמר רבא לדברי רבי מאיר אדם לדברי רבי מאיר אדם מועה שתי שעות

מועה שתי שעות חסר משהו לדברי רבי יהודה אדם מועה שלש שעות חסר משהו חסר משהו מעשה כי הוה או בתחלת שתים או בסוף שלש וחד מינייהו קמעי ב' שעות חסר משהו לדברי רבי יהודה אדם מועה שלש שעות חסר משהו מעשה כי הוה או בתחלת שלש או בסוף חמש וחד מינייהו המעי שלש שעות חסר משהו ™תנו היו בודקין 6 אותו בשבע חקירות באיזו שבוע באיזו שנה באיזה חדש בכמה בחדש באיזה יום באיזו שעה באיזה מקום יו(ותניא) במה בין חקירות לבדיקות חקירות אמר אחד

מהן איני יודע עדותן במילה בדיקות אפילו

שניהם אומרים אין אנו יודעים עדותן קיימת והוינן בה מאי שנא חקירות ומאי שנא בדיקות ואמרינן חקירות אמר אחד מהן איני יודע עדותן במילה דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה בדיקות עדות שאתה יכול להזימה היא אתה מעי איניש כולי האי חקירות דאיזו שעה נמי עדות שאי אתה יכול להזימה היא דאמרי מטעי קטעינן דיהבינן להו כולי טעותייהו לרבי מאיר יהביגן להו מתחילת שעה ראשונה עד סוף חמש ובדין הוא דניתיב להו מעיקרא מפי אלא בין יממא לליליא לא מעו אינשי ולרבי יהודה יהבינן להו מתחילת שעה ראשונה ועד סוף ששית ובדין הוא דניתיב להו מעיקרא מפי

טעות אלה שעה אלה אפילו הוה מעשה בתחילת שתים והאי דאמר שלש בסוף שלש ויש כאן טעות שתי שעות חסר משהו אפי׳ הכי אין כח לנו לבטלן שאף בכך אדם טועה ים. ולר׳ יהודה נמי כו׳ ובהאי ענינא דפרישית דכי נמי מרחקת להו בכל היכולת אכתי טעו בהכי דהיינו שלש שעות חסר משהו מעשה כי הוה כו' כלומר בכל מה שאתה יכול להרחיק אפי' האחד אמר שבאותה שעה היה המעשה אין עד הרחוק ממנו מוכחש דטעו בהכי: היו בודקין אוסו(ים. לעדי נפשות: בשבע חקירום. מקראי נפקא לן בסנהדרין בההוא פירקא (ד' מו): **שבוע.** שמיטה. באיזו שמיטה של יובל שיש בו שבע שמיטות: באיזו שנה. של שמיטה: באיזה חודש. בשנה: בכמה. ימים בחודש: באיוה יום. בשבת באחד בשבת או בשני בשבת או בשלישי בשבת או א' מן האחרים: וסניאים מה בין הקירום לבדיקום. דקתני התם מכירין אתם אותו התריחם בו במה הרגו בסייף הרגו או בארירן הרגו כליו שחורים או לבנים וכל המרבה בבדיקות הלי זה משובח ומה בין חקירות הכך שבע קמייתא לבדיקות אוחרנייתא: **חקירות אמר אחד (6 איני יודע.** באחת מהן ואפי? 0 בשעות אומר איני יודע עדומן בטילה: דהויא ליה עדום שאי אסה יכול להוימה. דרחמנא אמר" ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר העד וגו׳ ועשיתם לו כאשר זמם לעשות וגו' עדות שאתה יכול לקיים בה תורת הזמה הוי עדות ואי לא לא והזמה אינה אלא בעמנו הייתם באותו היום ובאותה שעה שאתם אותרין שראיתם עדות זו במקום זה הייתם עמנו במקום פלוני וכי אמרי באחת מהן אפי׳ בחקירות דאיזו שעה איני יודע שוב אינך יכול לומר לו עמי היית באותה שעה. וא"ת אתה יכול להזימה ע"י היום אם יבואו עדים ויאמרו כל היום הייתם עמנו מיהא בצרה להו תורת הזמה מן חקירות השעות ורחמנא רבי שבע חקירות בגזרה שוה דהיטב היטב בסנהדרין [m.]: **בדיקות**. כי אמרי אין אנו יודעין עדות שאתה יכול להזימה היא שאין ההזמה תלויה בהן אלא בחקירות דמה עמנו הייתם יש לומר בכלים שחורים או לבנים: ואי אמרת טעי איניש כולי האי חקירות דאיזו שעה נמי. אין לך בה הזמה אפי׳ כי לא אמר איני יודע דהא כי אמר בחמש ואמרי ליה בחמש עמנו היית יכול לומר בארבע היה אבל טעיתי: ומשני דיהבינן להו כולי טעוחייהו. ואם יש מזימין כאן יכולין להזים ע"י שעה וטעותה ולומר לו כל השעה וטעותה היית עמנו: לרבי מאיר. דאמר אדם טועה ב' שעות יהבינן להו להני דשתים וג' מתחילת שעה ראשונה עד סוף חמש בין שניהן להאי דשתים יהבינן ליה שעה ראשונה ושנישית ורביעית ולהאי דג' יהבינן ליה עוד חמישית ותו לא דכי אמרי ליה להאי דשתים בשניה עמנו היית יש לומר טעיתי שתי שעות לאחוריי ומעשה היה בראשונה ועוד היה לו לומר מעשה היה קודם לראשונה שעה אחת אלא בין יממא לליליא לא טעו אינשי וכי אמרי ליה ראשונה ושניה עמנו היית יש לו לומר טעיתי ב׳ שעות לפני שלישית ורביעית ואי אמרי ליה כל ארבע שעות עמנו היית הרי החם ולבעל שלש נמי יהבינן לקמיה ראשונה ושניה ולבתריה יהבינן רביעית וחמישית ואי מזמי ליה לכולהו חמש הרי הוום: ולרבי יהודה. דאמר אדם טועה ג' שעות יהבינן להו להנך דשלש וחמש דאיירי ר' יהודה בהן מתחילת שעה ראשונה ועד סוף שית ולבעל שלש יהבינן לקמיה ראשונה ושניה. ודין הוא דניתיב ליה טפי:

שיתכן שיטעו, אבל אם יעידו בשעה ה׳ אין נותנין שלש שעות שהן ה׳ וששית ושביעית בטעותם. למה שבחמש חמה יובן בארה. בשנים המערב, ואין ארם טועה בזה, וכעון הזה נותנין למעיד בשעה שביעית, ולא יוומו אלא אם כן יעידו במזרח, רבשבע חמה במערב, ואין ארם טועה בזה, וכעון הזה נותנין למעיד בשעה שביעית, ולא יוומו אלא אם כן יעידו עליהם כי עמנו הייתם משעה שביעית עד שעה עשירית. ואם יעידו בשעה ט' לא יוומו, אלא עד שיעידו שהיו עמהם משעה שביעית עד שעה י"א, ולמה שנינו אחד אומר בשתי שעות ולא שנינו אחד אומר בשעה ראשונה, לפי ששעה ראשונה שהוא שחרית ושעה י״ב שהוא ערבית אין אדם טועה בהן. ודייקי׳ הני מילי מדקתני ר׳ יהודה אחד אומר בג׳ ואחד אומר בה׳ עדותן קיימת, ואמר רבא מעשה כי הוה בתחלת ג׳ שעות הוה, וטעי האי דאמר ה׳ ג׳ שעות חסר משהו לאחריו. אי בסוף

ה׳ הוה מעשה. והאי דקתני ג׳ טעי ג׳ שעות חסר משהו לפניו ומצטרפי. ש״מ דטעי אדם זה השיעור לפניו ולאחריו. וכעניז ה זה אליבא דר׳ מאיר שתי שעות חסר משהו, זולתי השעות שאין בן אדם טועה בהן, כגון שעה ראשונה שאין אדם טוע בה אליבא דר׳ מאיר שתי שעות חסר משהו, זולתי השעות שאין בן אדם טועה בהן, כגון שעה ראשונה שאין אדם טוע בה שהיא ג׳, וכ״ש ד׳ וכיוצא בה.

שלש והאי דאמר בתחילת חמש טעי שעה רביעית ומשהו של סוף שלש אי נמי בתחילת חמש הוה והאי דאמר בסוף שלש טעה שעה רביעית ומשהו: לשמעסקת. דחביי: חמר. רבה וכי הפשר לומר שאין חולין טעות אלא משהו לר׳ מאיר ושעה ומשהו לר׳ יהודה א״כ 👚 הטעות בשניהם אך יש להקשות אחד אומר בג׳ וא׳ אומר בה׳ אמאי

היאך אתה מלרף עדותן מי אמר לך שוה המקדים נתכוין לפוף השעה והמאחר נחכוין לתחילת השעה כדי לקרבן זה אצל זה ולצרף עדותן שלא תהא ביניהן אלא שיעור טעות האדם ומה אילו דייקת בהני סהדי לחלק עדותן מצית למימר האי דאמר שלש בתחלת שלש והאי דאמר חמש בסוף חמש ויש חילוק ביניהן שלש שעות חסר משהו וכיון דחין אדם טועה כל כך נחלקת עדותן והויא מוכחשת ולא קטלינן ליה להאי ואנן ניקום ונקרב עדותן כדי שיהרג זה (כ): והא רחמנא אמר והלילו העדה. את הרולח דמחפשין לזכות אלא ודאי מדקאמר עדותן קיימת ש"מ דסבירא להו דאפי׳ אתה מחלקן כמו אשר תוכל ולומר שהמוקדם נתכוין לתחלת השעה והמאוחר לסופה יש לך לתלות בטעות ואינך יכול להכחישם שאדם טועה בכל זחת: חלה חמר רבה לר' מאיר (מאדם טועה. כל מה שאתה יכול לחלק את אלו שהיה מקיים עדותן דהיינו שתי שעות חסר משהו ומשום הכי עדותן קיימת דכי נמי אמרת זה שאמר שתים בתחלת שתים ווה שאמר שלש בקוף שלש כל רגעים שבינתיים שאירע המעשה בהן יש לאלו לטעות ולומר כמו שאמרו: מעשה כי הוה אי בסוף שלש אי בתחילת שתים. כלומר לא מיבעיא אם היה המעשה בסוף שתים או בתחילת ג' דטעות מועטת הוא דאי נמי נאמרדי האי בתחילת שתים אין כאן טעות אלא שעה והאי אי נמי אמר בסוף שלש אין כאן

רריוו חוואל

ובא רבא ודחה להני תרי לישני דאביי ופשוטות נינהו. ואוקמי׳ רבא הכי. לדברי ר' מאיר אדם טועה שתי שעות חסר משהו, ומעשה כי הוה. פירוש השטה שראו הטדוח אי וזה שאמר שנים שפיר אמר, והאי דאמר שלש משהו, לפיכך אמר עדותן היימת, אי בסוף שלש היה המעשה, והאי דקאמר בשתי שעות טעה שתי שעות חסר משהו, והאי דקאמר שלש שפיר קאמר, לדברי ר' יהודה אדם טועה שעה ג' הוה, והאי דקאמר ה' טועה ג' שעות חסר משהו, או בסוף ה' היה

המעשה, והאי דקאמר ג' טועה ג' שעות חסר משהו. ואקשינן על הא דרבא, תנן היו בודקין אותן בשבע חקירות, אחת מהן באיזו שעה, וקתני סיפא מה בין חקירות לבדיקות, אמר אחד בחקירות איני יודע עדותן בטלה, בבדיקות אמר אחד איני יודע ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין עדותן קיימת, והוינן בה מכדי חקירות ובדיקות תרוייהו מדאורייתא נינהו, דכתיב ודרשת וחקרת. ומתרגמינן ותבדוק. מה לי חקירות מה לי בדיקות. ואמרינן חקירות כי אמר איני יודע הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה, וכל עדות שאינך יכול להזימה אינה עדות, ואי ס"ד טעי אינים כולי האי, חקירות דאיזו שעה עדות שאינך יכול להזימה היא, שאם יכוונו שני העדים ויעידו בשעה ג' רוימום בשעה ג', יאמרו טעינו שעה ה' היה המעשה, וכיוז שאמרת יתכז שיטעו זה השיעור. הדיז עמהם. (על זה הדיז) נימצא כי בטלה תורת חקירות דאיזו שעה שהיא לדברי רבין לאהור, זכן שסכו הזוח של היו, זין בשנה, לכי היוה ול בינה בינה היוה היו היו היוה היוה שנה שהיו בכו שהיה מיב הכל, בין לתיק ראמר שבע הקירות הן, בין לרי יוסי דאמר שלש חקירות הן, ואלו הן איזה יום איזו שעה איזה מקום, מים: לדברי הכל איזו שעה הכל מודים שהי, א מן החקירות. ופריק רבא דיהביען להו כולה טעותייהו, פירוש כל עדות שיעיד

א) סנהדרין מ., ב) ול"ל ומנן], ג) [שס], ד) [חמר כל״ל], ס) [ומנן], ו) [נ״ח בשש חומ׳ חמי יודע], ו) דברים יט,

תורה אור השלם

ו. ושפטו העדה ביו ָּרָ דְּדֶּיִּדְ. הַמַּבֵּה וּבֵּין גֹאֵל הַדְּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶה הַמִּשְׁפָּטִים במדבר לה כד

בטובו יוו כו. 2. וְהִצִּילוּ הָעֵרְה אֶת הָרצַחַ מִיַּד גֹאֵל הַדְּם והַשִּׁיבוּ אֹתוֹ הַעַרָה אֵל מִקְלָטוּ שְׁמָה וְיָשַׁב בָּה עֵד מוֹת הַבָּהַן הַגָּדל אַשַׁר מַשַּׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּרֶשׁ: במדבר לה כה במדבר לה כה

הגהות הב"ח

(A) גם' כודקין אותן בשבע: (ב) רש"י ד"ה אמר רבא וד"ה והא רחמנא הד"ח: (ג) ד"ה אלא אמר מקיים עדותן אדם טועה וכו' את אלו דהיינו שתי שעו' כנ"ל: (ד) ד"ה מעשה וכו' אדם טועה הס"ד ואח"כ מ"ה ולר' יהודה כו' משהו הס"ל: (ה) ד"ה היו נודקין אותן: (ו) ד"ה חקירות אחד מהן איני:

מוסף תוספות

דאמר חמש א. והאי א. וווא בתחילת מינייהו משיעורא דאדם טועה. ושפטו העדה רחמנא יגר׳. מומ׳ הכח״ם. ג דהא ראמרינן דאינו מגיד וחוזר ומגיד היינו בדבר התלוי בסברא כגון בדיקות. תוס' ר"ס לעיל יא: ד. דצריך למשיילינהו באיזה יום. קי' הכ"ן. ה. ב' שעות לר"מ ולר"י ג'. תוס' הרח"ש. ו. ולא היו עמהם כי אם עד סוף רביעית. שס.